

Det gode kontrolbesøg er muligt, det opstår ikke af sig selv

Hvad er et godt kontrolbesøg? Kan man som landmand få noget godt ud af kontrolbesøgene? Og hvordan undgår både landmand og kontrollør at besøget bliver en dårlig oplevelse for alle parter? Der skal to til tango og et godt kontrolbesøg er muligt, men det opstår ikke af sig selv.

Af Inger Anneberg, antropolog, emerita, Institut for Husdyr- og Veterinærvidenskab, Aarhus Universitet

Mange der har med levende dyr at gøre, dyr som skal bruges i fødevarerproduktionen, kender det: Pludselig kører der en bil ind på gårdspladsen, og det viser sig at være en uvarslet kontrol af dyrevelfærd fra Fødevarestyrelsen eller fra Landbrugsstyrelsen, når det gælder kontrol af EU-regler - krydsoverensstemmelse. I fjerkræbranchen dukker denne ekstra kontrol ofte op i forlængelse af GMP-kontrollen, fordi man her er udtrykt til, at ens produktion også skal have dyrevelfærdskontrol.

I et dansk forskningsprojekt, som er

udført af forfatteren til denne artikel, beskrev en landmand situationen med uvarslet kontrol som "angsten for de hvide biler". I dag kommer kontrollørerne oftest i deres egne biler uden logo på, men oplevelsen kan være det samme: Landmanden/fødevarerproducenten bliver ramt af nervøsitet – har jeg nu styr på det? Nogle har også beskrevet opfattelsen af nærmest at være chanceløse – "de kan altid finde noget på os hvis de vil".

Kontrol som nødvendigt, men uretfærdigt

Ud over undersøgelsen i Danmark bekræfter forskning fra bl.a. Finland og Frankrig, at kontrol ofte skaber følelsen af usikkerhed hos producenten. I Frankrig er det især krav om dokumentation der skaber frustration. Bureaukrati kan gøre, at landmændene synes deres ar-

bejde med dyrene drukner i papir. I Finland siger de finske landmænd på samme måde som de danske: Kontrol er nødvendigt for at undgå snyd, men det er også tit uretfærdigt og uens mellem bedrifter.

Landmænd i Danmark forventer ensartethed, men samtidig siger mange, at der også skal tages hensyn til, hvordan forholdene er i netop deres produktion. Det skaber et dilemma – en modsætning mellem ensartethed og hensyntagen til den enkeltes praksis. Nogle landmænd bruger også mange kræfter på at være uenige i reglerne – hvilket kan bunde i forskelligt syn på dyrevelfærd. Hvis man vægter produktion og sundhed højest, så går det ikke altid i spænd med at tage hensyn til dyrenes adfærdsmæssige behov, som loven ofte vægter, fx kravet om lys og plads, om siddepinde og om

Stald med høner til produktion af skrabeæg.

gt - men

Råd til det gode kontrolbesøg

- Både kontrollør og landmand har ansvaret for at skabe en god stemning uanset kontrollens udfald.
- Spørg ind til reglerne der kontrolleres. Forstå hvilken tankegang omkring dyrets velfærd der ligger bag lovgivningen ved kontrol af dyrevelfærd og spørg ind til muligheder for forebyggelse.
- Tænk faglig og professionelt – og husk, at også kontrolløren også er professionel.
- Anerkend hinandens forskellighed og undgå at tale ned til hinanden.

hygiejne. Centralt i utilfredsheden med kontrol er det især, hvis producenterne bliver sanktionerede, men ikke forstår baggrunden eller ikke har fået den forklaret tydeligt nok. Desuden kan der også opstå konflikt, hvis en producent synes, at overtrædelsen handler om nogle få dyr i en flok på flere tusind. I den sammenhæng har Fødevarestyrelsen indført begrebet "helhedsvurdering", som betyder at enkeltstående fejl af mindre alvorlig karakter ikke nødvendigvis sanktioneres.

Modtagelsen af kontrollen

Nogle producenter lægger ud med en meget negativ modtagelse af kontrolløren, viser den danske undersøgelse. "Vi drikker kaffe nu, så du kan vente udenfor", var en af reaktionerne, da kontrollen ankom. Direkte konfrontationer i starten af kontrolbesøget kan lægge en konfronterende stemning, som varer hele besøget igennem. Hos andre kan stemningen være god til en start, men hurtigt blive meget negativ, hvis der findes overtrædelser og producenten ikke anerkender årsagen, eller kontrolløren ikke bruger tid nok på at forklare, hvad det handler om. Nogle producenter anser kontrollen for en eksamen de skal bestå, hver gang, og har altid fokus på at være parat til kontrol, en holdning de også inddrager deres ansatte i.

Det gode kontrolbesøg

Centralt i et godt kontrolbesøg er, at producent og kontrollør anerkender

hinandens faglighed og professionalisme. Nogle kontrollører vil gerne forebygge dyrevelfærdsproblemer og vejlede, hvor de ser særlige risikoområder. Denne vejledning kan give en god gensidig dialog, hvis man som producent ikke går i forsvar og ender i sin egen private holdning, som f.eks. kan komme til udtryk som: "Det er kun MIG som har forstand på mine dyr" og "sådan har vi altid gjort". Andre kontrollører har kun fokus på, om reglerne er overholdt og lægger ikke op til vejledning, men en del af et godt kontrolbesøg kan være, at producenten selv lægger op til at få uddybet reglerne og beder om en vejledning, hvis man er usikker på, om man risikerer overtrædelser på visse områder.

Det gode kontrolbesøg opstår oftest, når:

1. kontrolløren er meget tydelig fra begyndelsen, om hvorfor kontrollen finder sted og hvad den gælder.
2. producenten tager positivt imod.

At bliver anerkendt professionelt har både kontrollør og producent behov for – anerkendelse og gensidig respekt er det modsatte af at blive "talt ned til" som det af og til kan ske under kontrolbesøg. ■

Denne artikel er baseret på danske, finske og franske forskning, som er publiceret i årene 2013 til 2020.